

ارزیابی فعالیت‌های پرورشی مدارس ابتدایی مبتنی بر سند تحول بنیادین

افسانه ایمن ارشادی^۱

کلثوم نامی^{۲*}

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر ارزیابی فعالیت‌های پرورشی مدارس ابتدایی مبتنی بر سند تحول بنیادین بود.

روش: روش تحقیق حاضر توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری شامل کلیه مربیان و معاونین پرورشی مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس که ۱۳۱ نفر بودند و از روش سرشماری کامل استفاده شد، جهت گردآوری داده‌ها از فرم ارزیابی فعالیت‌های پرورشی مدارس ابتدایی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش استفاده شد، که روایی محتوایی آن مورد تایید خبرگان امر قرار گرفت و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/83$ برآورد شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS22 در سطح معناداری 0.05 و با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای انجام شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل سوال‌ها نشان داد که وضعیت اجرای بهار معرفت، گروه‌های دوستی به رنگ خدا، عملکرد توانمندسازی، برگزاری هفته تربیت اسلامی و مناسب‌های ملی، توسعه و تجهیز کتابخانه‌ها، انس با قرآن و عترت، برگزاری جشن شکوفایی، برگزاری مسابقات قرآنی و مناسب‌های ولایی مبتنی بر سند تحول بنیادین در سطح مطلوب قرار دارد و وضعیت آموزش عملی نماز، پیوند مسجد، مدرسه و خانواده، عملکرد امام جماعت و اجرای ساعت اقامه نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار ندارد ($p < 0.005$)

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش فعالیت‌های فوق برنامه من جمله فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی، مذهبی، هنری، اردو، و بازدید، علمی و پژوهشی و تشکل‌های دانش‌آموزی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر معنی‌داری دارد.

واژه‌های کلیدی: فعالیت‌های پرورشی، مدارس ابتدایی و سند تحول بنیادین.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران
^۲استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران. (نویسنده مسئول) knami88@gmail.com

مقدمه

هدف کلیه سیاست‌ها و برنامه‌های آموزش و پرورش این است که دانش آموزان به کسب علم پرداخته و از نظر شخصیتی، اخلاقی، دینی و اجتماعی نیز پرورش یابند، در این راستا فعالیت‌های پرورشی در مدارس نیز برای تربیت دانش آموزان انجام می‌شود و تفکر غالب آن است که این فعالیت‌ها به تربیت دینی و اخلاقی می‌انجامد (مزیدی، ایرانپور و خوشبخت، ۱۳۹۲). این گونه فعالیت‌ها به دانش آموزان کمک می‌کنند که روابط متقابل مثبت با دیگران برقرار کنند، از رفتارهای مخاطره‌آمیز بپرهیزند و نهایتاً در مهارت‌های علمی پیشرفت کنند (رحیمی، رضایی نیارکی و زراعتی ایده لو، ۱۳۹۳). فعالیت‌های فوق برنامه، در واقع بدنبال برآورده کردن اهدافی نظیر: رفع نارسایی‌های برنامه درسی، غنی‌سازی برنامه‌ها به منظور تعمیق یادگیری، توجه به استعدادها، نیازها و علایق متفاوت شاگردان، کمک به پرورش توانایی‌های فردی، دگرگون ساختن محیط آموزشی و تبدیل آن به محیط پر نشاط و پویا، ایجاد تغییرات شایسته در دانش آموزان به طوری که با تدارک فعالیت‌های مستمر و پیوسته به رشد شناختی، عاطفی، دینی، اخلاقی، جسمانی دانش آموزان منجر شود (حسن زاده و همکاران، ۱۳۹۷ و حیدری مفرد، ۱۳۹۵). فعالیت‌های پرورشی باید براساس ویژگی‌ها، زمینه‌ها و ظرفیت‌های وجودی دانش آموزان مدنظر قرار گیرد، توجه به ظرفیت‌ها و زمینه‌های مذکور از دو جهت حائز اهمیت است: یکی این که برنامه‌ها باید متناسب با شرایط و ویژگی‌های ذهنی و روانی دانش آموزان تهیه گردد، دوم این که مربی خود در فعالیت‌های آموزش و پرورش مشارکت فعال و آزاد داشته باشد. خوشبختانه در اسناد بالا دستی وزارت آموزش و پرورش از جمله مبانی نظری سند بنیادین آموزش و پرورش توجه به پرورش و فعالیت‌های پرورشی مدارس به طور صریح و جدی مورد توجه قرار گرفته است و چند سالی است که در مدارس کشور به مرحله اجرا رسیده است (مزیدی و همکاران، ۱۳۹۲).

با توجه به این که بدون تحقیق و کسب اطلاعات از میزان پیشرفت و دستیابی به اهداف و کسب بازخورد در آن و شناسایی موارد که نیاز به بهبود جدی دارند، در انجام این گونه فعالیت‌ها تغییرات مطلوبی صورت نخواهد پذیرفت. لذا ارزیابی فعالیت‌های پرورشی مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس مبتنی بر سند تحول بنیادین به منظور دسترسی به اهداف مطلوب، از جمله نیازهای محسوس می‌باشد و می‌تواند موجب شناسایی نقاط قوت و ضعف و تعیین مسیر حرکت جهت دسترسی به تعالی آن و رشد انسانی دانش آموزان گردد، با ارزیابی فعالیت‌های پرورشی و به کارگیری نتایج آن، مدارس می‌توانند میزان موفقیت خویش را در اجرای فعالیت‌های پرورشی مبتنی بر سند تحول بنیادین را ارتقاء دهند. از این رو مساله اصلی تحقیق حاضر؛ ارزیابی فعالیت‌های پرورشی مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس مبتنی بر سند تحول بنیادین می‌باشد. در این راستا پژوهش‌هایی نیز انجام شده اند که تحقیق حاضر تلاش دارد دیدگاهی نو به این مساله داشته باشد.

حسن زاده و همکاران (۱۳۹۷)، در تحقیق خود به بررسی تاثیر برنامه‌های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که برنامه‌های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان تاثیر داشته و همچنین آموزش برنامه‌های پرورشی بر میزان تفاهم، چشم انداز آینده، حمایت و آموزش دانش آموزان نیز تاثیر داشته است.

اسمعیلی و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیق خود به بررسی عوامل موثر بر بهبود کیفیت فعالیت‌های فوق برنامه پرورشی به این نتیجه دست یافتند که توجه به نیاز و انگیزه دانش آموزان، محتوای فعالیت‌های پرورشی، کیفیت مدیریت مدارس، منابع مالی و مادی، ارتباط مستمر مدرسه و اولیاء دانش آموزان، قوانین و مقررات مدرسه، روش تدریس و عملکرد معلمان از عوامل موثر بر بهبود کیفیت فعالیت‌های فوق برنامه پرورشی مدارس می‌باشد.

آل انصاری و همکاران^۱ (۲۰۱۶)، در تحقیق خود به ارزیابی میزان مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های فوق برنامه (ECAS) و عوامل موثر بر مشارکت آنان در دو مدرسه اسکندریه و دمام پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که میزان مشارکت دانش آموزان اسکندریه ۹۹.۵٪ و دانش آموزان دمام ۷۳٪ بوده که بیشتر در فعالیت‌های اجتماعی، ورزشی مشارکت داشته اند. برنامه ریزی و مدیریت بهتر فعالیت فوق برنامه از دلایل و ترجیحات دانش آموزان برای مشارکت بیشتر بوده، همچنین مسائل جنسیتی و ارتباط بین فعالیت فوق برنامه و عملکرد تحصیلی باید در این رابطه همراه با ویژگی‌های مدرسه و مسائل اجتماعی مورد توجه قرار گیرد.

¹ - Al-Ansari et al

ماریا سابوا و ماریسیانوب^۱ (۲۰۱۵)، در تحقیق خود به بررسی بهینه سازی استراتژی های روابط بین فردی دانش آموزان در مدرسه ابتدایی از طریق فعالیت های فوق برنامه پرداختند و بیان کردند، بکارگیری استراتژی های بهینه سازی روابط بین دانش آموزان از طریق فعالیت های فوق برنامه از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا به دانش آموزان کمک می کند که با آرامش ذهنی در موقعیت های جدید ارتباط برقرار کنند، به برقراری تعاملات اجتماعی و بلوغ اجتماعی کمک می کند و همچنین با ایجاد یک محیط فرهنگی - اجتماعی به دانش آموز کمک می کند تا روابط خود را در کلاس توسعه دهد، در شکل گیری اعتماد به نفس، شخصیت، فرهنگ پذیری دانش آموزان، کاهش فشارهای روحی و آموزشی، معضلات و ناهنجاری رفتاری و تحرک همکاری و مشارکت آنان نیز موثر است.

دبرسکو و همکاران^۲ (۲۰۱۴)، در تحقیق خود به بررسی تأثیر فعالیت های فوق برنامه آموزشی تشویق گر بر رفتار دانش آموزان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند، که انجام فعالیت های فوق برنامه تشویق گر بر رفتار دانش آموزان تأثیر مثبت می گذارد و یک محیط مطلوب برای آنان ایجاد می کند.

فلمن فارب و ال ماتجاسکو^۳ (۲۰۱۲)، در تحقیق خود به بررسی تحقیقات ۵ سال اخیر در زمینه پیشرفت های فعالیت های فوق برنامه در مدارس و رشد نوجوانان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که بین مشارکت در فعالیت های فوق برنامه در مدارس و پیشرفت تحصیلی، کاهش مصرف مواد و فعالیت جنسی، تنظیم حالت های روانی و بزهکاری دانش آموزان ارتباط وجود دارد و مشارکت مدیران مدارس در این رابطه نقش واسطه ای داشته و در نهایت بررسی ها نشان داده است که اجرای فعالیت های فوق برنامه در مدارس با مشارکت فعال مدیران مدارس موجب رشد نوجوانان می گردد.

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، از نوع کاربردی و از نظر روش تحقیق از نوع توصیفی - پیمایشی بود. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه مربیان و معاونین پرورشی ناحیه یک شهر بندرعباس است که تعداد آنان برابر با ۱۳۱ نفر می باشد به دلیل محدود بودن تعداد افراد جامعه از روش سرشماری کل استفاده شد.

پرسشنامه تحقیق براساس فرم ارزیابی فعالیت های پرورشی مدارس ابتدایی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش طراحی شده که شامل ۸۶ سوال بود و سپس مورد بررسی اساتید و چند نفر از خبرگان در این حوزه قرار گرفته است و مطابق با نظرات آنان اصلاحات لازم به عمل آمده و روایی آن به روش محتوایی مورد تایید قرار گرفت. برای سنجش پایایی ابزار تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که با استفاده از نرم افزار SPSS22 سنجیده شد و در جدول شماره ۱ پایایی ابزار گزارش شده است.

جدول ۱. پایایی پرسشنامه

مؤلفه	آلفای کرونباخ	سوال ها	تعداد پرسش
کل پرسشنامه	۰/۸۳۲	۱ تا ۸۶	۸۶
بهار معرفت (اعزام روحانیون تبلیغی)	۰/۸۳۶	۱ تا ۳	۳
گروه های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون)	۰/۸۱۱	۴ تا ۷	۴
توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای مجازی نیروی انسانی	۰/۸۲۱	۸ تا ۱۵	۸
هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه)	۰/۸۲۶	۱۶ تا ۲۲	۷
توسعه و تجهیز کتابخانه های مدارس	۰/۸۱۶	۲۳ تا ۳۱	۹
مناسبت های ملی و انقلابی	۰/۸۴۹	۳۲ تا ۳۸	۷
آموزش عملی نماز	۰/۸۴۲	۳۹ تا ۴۱	۳
پیوند مسجد، مدرسه و خانواده	۰/۸۵۶	۴۲ تا ۴۵	۴
انس با قرآن و عترت و کرسی های تلاوت	۰/۸۱۱	۴۶ تا ۵۱	۶

¹ - Maria Saboa and Muresianub

² - Dobrescu et al

³ - Feldman Farb and L.Matjasko

۳	۵۴ تا ۵۲	۰/۸۰۶	امام جماعت
۷	۶۱ تا ۵۵	۰/۸۶۵	هفته قرآن
۴	۶۵ تا ۶۲	۰/۸۷۶	جشن شکوفایی
۷	۷۲ تا ۶۶	۰/۸۵۹	ساعت اقامه نماز
۱۰	۸۲ تا ۷۳	۰/۸۳۷	مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید با ترجمه
۴	۸۶ تا ۸۳	۰/۸۰۶	مناسبت های ولایی

یافته‌های پژوهش

پس از جمع‌آوری اطلاعات میدانی از طریق پرسشنامه جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، در بخش آمار استنباطی از آزمون تی تک نمونه ای برای بررسی و آزمون سوال های تحقیق استفاده شده است و برای داده های حاصل از اجرای پرسشنامه ها از نرم افزار SPSS22 استفاده شده است. در این بررسی مقایسه سطح معنی دار را با حدود خطای ۰/۰۵ و میانگین مورد انتظار طبق طیف لیکرت ۳ در نظر گرفته می شود.

وضعیت اجرای بهار معرفت (اعزام روحانیون تبلیغی) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت اجرای گروه های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس به چه میزان است؟

وضعیت اجرای گروه های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟ وضعیت عملکرد توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس به چه میزان است؟

وضعیت برگزاری هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت توسعه و تجهیز کتابخانه های مدارس مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت اجرای مناسبت های ملی و انقلابی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت آموزش عملی نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟ وضعیت میزان پیوند مسجد، مدرسه و خانواده مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت میزان انس با قرآن و عترت و کرسی های تلاوت مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت عملکرد امام جماعت مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت اجرای هفته قرآن مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت برگزاری جشن شکوفایی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت اجرای ساعت اقامه نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت برگزاری مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید با ترجمه مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

وضعیت برگزاری مناسبت های ولایی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس چگونه است؟

جدول ۲. آزمون t تک نمونه ای سوال های تحقیق

تعداد نمونه	متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار	تفاوت میانگین	t محاسبه شده	درجه آزادی	P-value	t بحرانی جدول در سطح اعماض
۱۳۱	بهار معرفت	۳.۰۲	۰.۷۲۳	۰.۰۶۳	۰.۰۲	۳.۴۰۲	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	گروه های دوستی به رنگ خدا	۳.۰۱	۰.۵۹۷	۰.۰۵۲	۰.۰۱	۶.۲۲۰	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای مجازی نیروی انسانی	۳.۰۷	۰.۴۴۴	۰.۰۳۸	۰.۰۷	۱۰.۸۱۰	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه)	۳.۰۲	۰.۵۸۴	۰.۰۶۷	۰.۰۲	۱۲.۳۱۷	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	توسعه و تجهیز کتابخانه های مدارس	۳.۰۹	۰.۴۸۱	۰.۰۴۳	۰.۰۹	۱۱.۱۱۲	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	مناسبت های ملی و انقلابی	۳.۱۲	۰.۵۸۲	۰.۰۵۴	۰.۱۲	۱۰.۱۲۵	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	آموزش عملی نماز	۲.۹۷	۰.۴۸۱	۰.۰۳۸	-۰.۰۳	۴.۰۱۵	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	پیوند مسجد، مدرسه و خانواده	۲.۷۲	۰.۵۲۱	۰.۰۳۴	-۰.۲۸	۵.۲۱۵	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	انس با قرآن و عترت و کرسی های تلاوت	۳.۰۳	۰.۵۳۲	۰.۰۳۹	۰.۰۳	۸.۷۲۱	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	عملکرد امام جماعت	۲.۸۳	۰.۴۸۲	۰.۰۳۱	-۰.۱۷	۶.۴۱۱	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	هفته قرآن	۳.۰۵	۰.۴۲۳	۰.۰۳۵	۰.۰۵	۱۱.۲۰۱	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	جشن شکوفایی	۳.۲۱	۰.۴۴۷	۰.۰۳۱	۰.۲۱	۷.۳۱۷	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	ساعت اقامه نماز	۲.۹۱	۰.۴۴۵	۰.۰۳۳	-۰.۰۹	۱۴.۱۰۲	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید با ترجمه	۳.۱۹	۰.۵۵۶	۰.۰۳۷	۰.۱۹	۱۴.۸۲۲	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴
۱۳۱	مناسبت های ولایی	۳.۱۱	۰.۵۱۱	۰.۰۳۳	۰.۱۱	۸.۰۱۴	۱۳۰	۰.۰۰۱	۱.۶۴

نتایج: با توجه به t محاسبه شده در جدول برای متغیرها از t بحرانی جدول (۱.۶۴) در سطح خطاپذیری ۰.۰۵ و درجه آزادی ۱۳۰، بزرگتر است (یا به عبارت دیگر سطح معنی داری آن از ۰.۰۵ کوچکتر است، $p=0.001 < 0.05$)، میانگین بدست آمده برای متغیرهای (بهار معرفت (اعزام روحانیون تبلیغی)، گروه های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون)، عملکرد توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای، برگزاری هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه)، توسعه و تجهیز کتابخانه ها، برگزاری مناسبت های ملی و انقلابی، انس با قرآن و عترت و کرسی های تلاوت، برگزاری هفته قرآن، برگزاری جشن شکوفایی، برگزاری مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید با ترجمه و برگزاری مناسبت های ولایی) از میانگین مورد انتظار (۳) بیشتر می باشد. بنابراین با احتمال ۹۵ درصد وضعیت بهار معرفت (اعزام روحانیون تبلیغی)، گروه های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون)، عملکرد توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای، برگزاری هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه)، توسعه و تجهیز کتابخانه ها، برگزاری مناسبت های ملی و انقلابی، انس با قرآن و عترت و کرسی های تلاوت، برگزاری هفته قرآن، برگزاری جشن شکوفایی، برگزاری مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید با ترجمه و برگزاری مناسبت های ولایی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس مطلوب می باشد. همچنین نتایج جدول شماره ۲ نشان می دهد که میانگین بدست آمده برای متغیرهای (وضعیت آموزش عملی نماز، پیوند مسجد، مدرسه و خانواده، عملکرد امام جماعت و اجرای ساعت اقامه نماز) از میانگین مورد انتظار (۳) کمتر می باشد. بنابراین وضعیت آموزش عملی نماز، پیوند مسجد، مدرسه و خانواده، عملکرد امام جماعت و اجرای ساعت اقامه نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس مطلوب نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل سوال‌های تحقیق نشان داد

وضعیت اجرای بهار معرفت (اعزام روحانیون تبلیغی) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت: هدف از اعزام طلاب به مدارس ترویج تئوری‌های اسلامی تعلیم و تربیت است. روحانیون علاوه بر اقامه نماز جماعت در مساجد نسبت به برگزاری کلاس‌های احکام پرورش و پاسخ و گفتمان‌های دینی در بین نماز نیز اقدام می‌کنند که این امر به نوبه خود افزایش آگاهی دانش‌آموزان در امور دینی را به دنبال دارد، اگر مدیران مدارس علاقه‌مند به تربیت دینی دانش‌آموزان در کنار علم‌آموزی باشند با روحانیون تعامل مثبتی خواهند داشت که این امر نیز به نوبه خود منجر به تربیت دانش‌آموزان متدین خواهد شد. نتایج تحقیق رحیمی و همکاران (۱۳۹۳) به گونه‌ای تایید کننده نتایج حاصل می‌باشند آنها نیز در نتیجه تحقیق خود بیان کردند که یافتند که فعالیت‌های فوق برنامه من جمله فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی، مذهبی، هنری، اردو، و بازدید، علمی و پژوهشی و تشکل‌های دانش‌آموزی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر معنی داری دارد.

وضعیت اجرای گروه‌های دوستی به رنگ خدا (ارتباط با روحانیون) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. زیرا دانش‌آموزان از گروه‌های دوستی به رنگ خدا بطور متوسط استقبال می‌نمایند و همچنین هماهنگی لازم نیز با روحانیون و اماکن جهت تشکیل جلسات انجام می‌شود. نتایج تحقیق رحیمی و همکاران (۱۳۹۳) بگونه‌ای تایید کننده نتایج حاصل می‌باشد.

عملکرد توانمند سازی و آموزش چند رسانه ای مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. در این رابطه می‌توان توضیح داد براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نظام تعلیم و تربیت نهادی اجتماعی، فرهنگی و سازمان یافته است که معلم به عنوان هدایت کننده و اسوه‌ای امین و بصیر در فرایند تعلیم و تربیت و موثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی است تا دانش‌آموز را در ساحت‌های تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، زیباشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای، علمی و فناورانه آموزش و پرورش دهد. جامعه امروز از لحاظ علمی و تکنولوژی مدام در حال تغییر بوده و باید این تغییرات و تحولات در نوع و چگونگی آموزش مورد توجه قرار گرفته و در برنامه‌های آموزشی ارتقای توانمندی‌های معلمان به عنوان عنصر اساسی تعلیم و تربیت مدنظر قرار بگیرد.

وضعیت برگزاری هفته تربیت اسلامی (هشتم اسفند ماه) مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. و همچنین وضعیت توسعه و تجهیز کتابخانه‌های یعنی ارسال کتاب به مدارس جهت تجهیز کتابخانه و تشویق دانش‌آموزان به دادن کتاب به کتابخانه و کتاب‌خوانی در سطح مطلوبی قرار دارد.

وضعیت برگزاری مناسب‌های ملی و انقلابی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. وضعیت آموزش عملی نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار ندارد. در واقع آموزش عملی نماز بصورت کامل و درست صورت نمی‌گیرد. اما به حد مطلوب نزدیک است و با برنامه ریزی، تلاش و نظارت به حد مطلوب خواهد رسید. در این رابطه، شناخت ویژگی‌های کودکان و نوجوانان، اولین قدم برای تدوین یک برنامه آموزشی صحیح به منظور ایجاد، تقویت و تثبیت رفتار مورد نظر می‌باشد. با توجه به ضرورت آموزش احکام دینی و فرایند اجتماعی شدن، به نظر می‌رسد که عمده‌ترین فریضه مذهبی که در فرایند اجتماعی شدن، افکار، نگرش و رفتارهای مذهبی کودکان و نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، نماز است. لذا در صورتی که برنامه تدوین شده حس استقلال طلبی، مسؤلیت‌پذیری، آزادی و... را مورد توجه قرار ندهد، نمی‌تواند به نتایج خود دست یابد. نتایج تحقیق رحیمی و همکاران (۱۳۹۳) و تریکی (۱۳۸۸)، بگونه‌ای به تحقیق حاضر مربوط می‌باشد.

وضعیت پیوند مسجد، مدرسه و خانواده مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار ندارد. در این رابطه می‌توان گفت که یکی از موضوعات مورد توجه خانواده‌ها و مدارس بحث تربیت دینی آنان است، لذا اگر والدین و مربیان مدارس، مطالعاتی را درباره اهمیت مسائل دینی جوانان و نوجوانان انجام دهند و بر اساس آموزه‌های دین مبین

اسلام روش تربیتی خود را بکار بگیرند، آینده کشور از پتانسل‌ها و ظرفیت‌های بالقوه‌ای برخوردار خواهند شد، تربیت دینی فرزندان فقط با گره زدن به مدارس صورت نخواهد گرفت و نقش مساجد در این زمینه بسیار برجسته است و صحنه‌های حقیقی دین‌باوری در این پایگاه دینی بیشتر آشکار می‌شود و به واقع بار عظیمی از تربیت دینی جوانان جامعه بر عهده مساجد است

وضعیت انس با قرآن و عترت و کرسی‌های تلاوت مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. از دانش‌آموزان و فرهنگیان زبده و خوش صوت قرآنی جهت برگزاری جلسات قرآنی استفاده می‌شود در این زمینه می‌توان بیان کرد که افزایش آرامش روحی و روانی یکی از تاثیرات قرآن بر دانش‌آموزان است و به تعبیر خود قرآن، این کتاب آسمانی، نور، معرفت و هدایت و راه رستگاری است و شفاعت، رحمت و کلیدی برای اندرز و شفا دهنده دل همه انسان‌ها بوده که هر کسی با آن مجالست کند، رستگار می‌شود.

وضعیت عملکرد امام جماعت مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار ندارد، بیشتر مدارس امام جماعت ندارند و بیشتر از همکاران فرهنگی در این زمینه استفاده می‌شود به همین دلیل وضعیت با سطح مطلوب فاصله دارد. در این رابطه می‌توان بیان کرد: حضور روحانی مسجد در مدرسه یکی از قوت‌های فعالیت پرورشی است، که با عنایت متولیان امر در بهترین سنین یادگیری دانش‌آموزان می‌تواند مباحث دینی و فرائض الهی را واکاوی و تبیین نماید، معمولاً دانش‌آموزان نیازمند آگاهی و معلومات هستند، آگاهی‌هایی که در حوزه دین و حقیقت آفرینش از والدین و حتی معلم‌های خود گاهی جواب حداقلی هم نمی‌توانند بشنوند، روحانی امام جماعت، در نقش پدری مهربان و دانا، دانایی را به ذهن دانش‌آموز هدیه می‌کند.

وضعیت برگزاری هفته قرآن مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد. مسابقات قرآن و نهج البلاغه بطور معمول در مدارس برگزاری می‌شود، در این رابطه می‌توان بیان کرد که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مهم‌ترین هدف تعلیم و تربیت رسیدن به حیات طیبه است که باید سرلوحه کار دست‌اندرکاران آموزش و پرورش قرار گیرد، ارتباط با قرآن و تلاوت آن نوعی ارتباط با خدا و ذکر گفتن نام خداست که دانش‌آموزان باید با مفاهیم آن آشنا شوند، بیشترین انتظارات در زمینه آموزش قرآن از نظام آموزش و پرورش به عنوان نهاد متولی امر تعلیم و تربیت می‌رود.

وضعیت برگزاری جشن شکوفایی مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار دارد، زیرا که هدف از برگزاری مراسم جشن عبادت در مدارس ایجاد فضای پرشور و هیجان برای دانش‌آموزان، ایجاد انگیزه و علاقه برای حضور در مدرسه، این مراسم شاد و پرتحرک همراه با جشن و سرور و اهدای جوایز از جانب آموزگاران سبب جذب و شوق انگیزی دانش‌آموزان می‌گردد، تکرار این برنامه‌ها با حمایت و تبلیغ جامع رسانه‌های مختلف جهت اطلاع رسانی جامع‌تر باعث انگیزه در مدارس می‌شود.

وضعیت اجرای ساعت اقامه نماز مبتنی بر سند تحول بنیادین در مدارس ابتدایی ناحیه یک شهر بندرعباس در سطح مطلوب قرار ندارد به دلیل اینکه برنامه ریزی‌ها و هماهنگی‌های لازم در این زمینه بدرستی انجام نمی‌شود و باید در این زمینه برنامه ریزی و هماهنگی بیشتری صورت گیرد تا به سطح مطلوب برسد. در این رابطه می‌توان به صورت مستند بیان کرد که: نقل از مرکز اطلاع رسانی و روابط عمومی وزارت آموزش و پرورش، متن این دستورالعمل به شرح زیر است: «قرآن، عترت و نماز از مبانی و ارکان اصلی سند تحول بنیادین در وزارت آموزش و پرورش است و با عنایت به پیام مقام معظم رهبری مدظله‌العالی به بیست و ششمین اجلاس سراسری نماز مبنی بر اینکه مسئولان نظام اسلامی باید امکانات گسترده خود را در خدمت این دعوت بگذارند. روحانی، معلم، مربی، مدیر و مسئول در همه جا مخاطبان و دایره نفوذ خود را به این سو بکشانند و از آنان دعوت کننده به خدا و نماز بسازند» تکلیف ما را برای اقامه باشکوه نماز در برنامه‌ها سنگین‌تر می‌شود.

وضعیت برگزاری مسابقات قرآن و معارف اسلامی حفظ موضوعی قرآن مجید و برگزاری مناسبت‌های ولایی در سطح مطلوب قرار دارد. اجرای فعالیت‌های پرورشی به ویژه در مناسبت‌های ولایی باید مالا مال از اعتدال، امید، آینده‌نگری، نشاط و معنویت باشد و ضمن توجه به محوریت مدرسه در فعالیت‌ها سه اصل فراگیری، مشارکت‌پذیری و اثربخشی بیش از پیش مدنظر باشد. بزرگداشت مناسبت‌های ولایی با هدف گسترش فرهنگ اسلام ناب محمدی، ترویج گرامیداشت اعیاد، میلاد و شهادت اهل بیت(ع)، توسعه و

تعمیق بصیرت به منظور مقابله با بدعت‌ها، خرافات و تهاجم فرهنگی دشمنان، مناسبت‌های مذهبی پیام و درس برای عموم مردم دارند؛ بنابراین باید آن‌ها را شناخت و با ارائه آن به دانش‌آموزان الگوی عملی برای زندگی روزمره ایجاد کرد.

نتایج فوق تا حدی با نتایج تحقیقات حسن زاده و همکاران (۱۳۹۷)، اسمعیلی و همکاران (۱۳۹۵)؛ آل انصاری و همکاران^۱ (۲۰۱۶)، ماریا سابوا و ماریسیانوب^۲ (۲۰۱۵)، دبرسکو و همکاران^۳ (۲۰۱۴)، همسو می‌باشد.

پیشنهاد می‌گردد باتوجه به اهمیت و جایگاه خاص تربیت دینی در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران، از کلیه ابزارهای پیشرفته علمی و فناوری های نوین در عرصه تعلیم و تربیت جهانی و از پیشرفته ترین روش های آموزشی برای رشد دانش مذهبی و بینش دینی دانش آموزان استفاده شود.

پیشنهاد می‌شود مربیان و معاونین پرورشی از بین افراد تحصیل کرده و با تجربه انتخاب شوند زیرا آموزش های اعتقادی، نگرشی و عاطفی از عرصه آموزشی شناختی مهم تر و سرنوشت سازتر است.

آشنایی مربیان پرورشی مدارس با مولفه های اصلی طراحی و اجرای مطلوب فعالیت های موجود در سند بنیادین تحول مدارس در قالب مشارکتی می‌تواند به نحو فوق العاده ای در اجرای موفق و ثمربخشی فعالیت های سند موثر باشد.

مشارکت دادن دانش آموزان در اجرای فعالیت های سند به اجرای موفق آن کمک می‌نماید.

ایجاد ارتباط نزدیک با حوزه علمیه و ایجاد برنامه ریزی و هماهنگی های لازم برای حضور روحانیون در مدارس و تشویق دانش آموزان به عضویت در گروه های دوستی به رنگ خدا(ارتباط با روحانیون).

ایجاد تشکل های دانش آموزی، برگزاری همایش و نمایشگاه دستاوردهای دانش آموزی و تجلیل از فعالین عرصه تربیت با همکاری و مشارکت دانش آموزان

برگزاری مراسم با همکاری دانش آموزان در ایام الله و اعیاد و وفات و شهادت ائمه (ع) برای توسعه و ترویج معارف اهل بیت (ع) و شناساندن سیره اعتقادی، اخلاقی، عبادی آن بزرگواران بین دانش آموزان و فرهنگیان به ویژه دهه کرامت، دهه ولایت و بصیرت، محرم و صفر، ایام فاطمیه، ماه مبارک رمضان و دهه مهدویت.

منابع

- اسمعیلی، مریم، جهانیان، رمضان و تقی پور، محمد. (۱۳۹۵). عوامل موثر بر بهبود کیفیت فعالیت های فوق برنامه پرورشی مدارس دخترانه استان البرز، کنفرانس بین المللی نقش مدیریت انقلاب اسلامی در هندسه قدرت نظام جهانی، (مدیریت، سیاست، فرهنگ، امنیت، اقتصاد، حسابداری).
- ترینکی، مرتضی. (۱۳۸۸). برنامه‌های درسی و فعالیت‌های فوق برنامه در تبیین تربیت دینی از دیدگاه معلمان و مربیان پرورشی شهر قوچان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷، کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- حسن زاده، نعمت، اسماعیلی شاد، بهرنگ، سلیمان پور عمران، محبوبه. (۱۳۹۷). تاثیر برنامه های پرورشی بر جامعه پذیری دانش آموزان دوره ابتدایی، جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۶: ۶۹-۷۸.
- حیدری مفرد، گوهر. (۱۳۹۵). بررسی رابطه میزان شرکت در فعالیت‌های پرورشی (فوق برنامه) با توانمندسازی دانش آموزان متوسطه دوره ی اول شهر نورآباد ۹۵-۱۳۹۴، کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- رحیمی، حسن، فهیمه، رضایی نیارکی و زراعتی ایده لو، رقیه. (۱۳۹۳). بررسی تاثیر فعالیت های فوق برنامه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از دیدگاه: مدیران، دبیران و دانش آموزان دبیرستان های شهرستان های استان تهران، نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان شناسی، مرودشت، شرکت اندیشه سازان مبتکر جوان.
- مزیدی، محمد، ایرانپور، ماه منیر و خوشبخت، فریبا. (۱۳۹۲). آسیب شناسی فعالیت های پرورشی و امور تربیتی از دیدگاه مربیان پرورشی مقاطع مختلف تحصیلی شهر شیراز؛ ساخت و بررسی پرسش نامه آسیب شناسی، مجله اسلام و پژوهش های تربیتی، ۱۵(۱): ۱۴۸-۱۲۷.

¹ - Al-Ansari et al

² - Maria Saboa and Muresianub

³ - Dobrescu et al

- Al-Ansari A, Al-Harbi F, AbdelAziz W, AbdelSalam M, Et al. (2016). Factors affecting student participation in extra-curricular activities: A comparison between two Middle Eastern dental schools, *The Saudi Dental Journal*, 28(1): 36-43.
- Dobrescu T, Moldovan E, Sandu Enoiu R, Cretu M. (2014). The Influence of Cheerleading Extracurricular Activities on the Motor behavior of Middle-school Pupils, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116: 1950-1954.
- Feldman Farb A, Matjasko J. (2012). Recent advances in research on school-based extracurricular activities and adolescent development, *Developmental Review*, 32(1) : 1-48.
- Maria Saboa H, Mureşianub M. (2015). Optimizing strategies for the inter-individual relationships in primary school through the extracurricular activities, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180: 696 – 701.

An Evaluation of the Elementary Schools Extracurricular Activities Based on the Fundamental Reform Document

Afsaneh Iman Ershad¹

Kolsum Nami^{2*}

Abstract

purpose: The purpose of the present study was to evaluate the developmental activities of elementary schools based on a document of fundamental change.

Methodology: The present research method was descriptive-survey. The statistical population, including all educators and deputy principals of primary schools in the first district of Bandar Abbas, which was 131 people, and the full census method was used to collect data from the evaluation form of primary school activities based on the document of fundamental change in education. Its content validity was confirmed by experts and its reliability was estimated to be 0.83 using Cronbach's alpha coefficient. Data analysis was performed using SPSS22 software at a significance level of 0.05 and using a single sample t-test.

Results: The results of the analysis of the questions showed that the status of the implementation of the Spring of Knowledge, friendship groups in the color of God, performance of empowerment, holding Islamic Education Week and national events, development and equipping of libraries, The Quran and Atrat, the celebration of prosperity, the holding of Quranic competitions and provincial occasions based on the document of fundamental change are at the desired level, and the situation of practical prayer training, the connection of mosque, school and family, the performance of Imam Jamaat and the performance of prayer based on the document of transformation Basic in primary schools in the first district of Bandar Abbas is not at the desired level ($p < 0.005$).

Conclusion: According to the research findings, extracurricular activities, including sports, religious, artistic, camp, and visiting, scientific and research activities, and student organizations have a significant impact on students' academic achievement.

Key words: Extracurricular Activities, Elementary Schools and Fundamental Reform Document.

---

¹ M.Sc., Department of Educational Sciences, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

² Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran (Author responsible). knami88@gmail.com